حلالم کن!



حجت‌الاسلام والمسلمین حسین ابراهیمی
فعال فرهنگی

یکی از آدابی که به‌خصوص قبل از اعمال عبادی بزرگی مثل حج بر ما واجب شده است، بازگشت به‌سوی خداوند و توبه است. توبه در اولین مرحله، همان ابراز پشیمانی و شرمندگی از گناه است اما توبه حقیقی، شرایط و مراحل مختلفی دارد که اولیای دین در احادیث ما برشمرده‌اند.

امام‌صادق(ع) فرموده‌اند: «اذا أردت الحج..... ثم اغتسل بماء التوبه الخالصه من الذنوب و اَلبس کسوه الصِدق و الصَفا و الخُضوع و الخُشوع؛ «هنگامی که قصد حج کردی، با آب توبه خالص، گناهانت را بشوی و لباس راستی و پاکی و خضوع و خشوع را بر تن کن».

در قرآن مجید نیز خطاب به مؤمنان آمده است: «یا ایّها الذین آمَنوا توبوا الی ا... توبهً نَصوحاً؛ «ای ایمان‌آوردگان! به درگاه خدا توبه کنید؛ توبه‌ای از روی اخلاص که بازگشت به گناه در آن نباشد». خداوند در آیه دیگری فرموده است: «اِستغفروا ربَکم ثُم توبوا الیه یمتّعکم متاعاً حسناً الی اَجَلٍ مسمّی و یُؤت کلَّ ذی فضل فَضله...؛ از پروردگارتان آمرزش بخواهید و به درگاهش توبه کنید تا شما را از رزقی نیکو، چنان‌که مقرر است، برخوردار کند و هر شایسته انعامی را نعمت دهد...».

اما نکته اساسی این است که توبه حقیقی به‌سادگی میسر نیست، بلکه امر مهمی مثل جبران خطای گذشته، از بخش‌های مهم آن است.

درمورد مراحل صحیح توبه حقیقی در معارف دینی ما گفته شده است: گناهکار ابتدا باید پشیمان شود، سپس گناه را ترک کند و بعد از آن تصمیم بگیرد که خود را به معاصی نیالاید. اگر مالی از دیگران برداشته یا به‌زور گرفته است، آن را به صاحبان اصلی‌اش بازگرداند و اگر صاحبان آن را نمی‌شناسد، به مرجع دینی زمان خود بسپارد.

اگر با آبروی مردم بازی کرده، غیبت کرده یا اتهامی به دیگران وارد ساخته است، آن را با صاحبان حقوق مطرح کند و حلالیت بطلبد و اگر به آن‌ها دسترسی ندارد، تصمیم بگیرد در اولین فرصت ممکن آنان را یافته، عذرخواهی کند.

و اگر امکان دستیابی به آنان وجود ندارد، از خداوند طلب مغفرت کرده، برای صاحبان حق دعا کند.

و اگر حقی الهی به گردن دارد، مثلا نماز را ترک کرده، روزه نگرفته و... آن را جبران کرده، تدارک کند.

و درنتیجه پس از آنکه گناهان خود را با آب توبه شست‌وشو داد، آماده راهیابی به درگاه ربوبی شود.

البته درمورد حلالیت گرفتن از دیگران که به دو بخش مالی و غیرمالی تقسیم می‌شود، بحث دقیقی در احکام شرعی ما وجود دارد که مثلا بخش مالی آن، واجب است اما درمورد بخش غیرمالی که مثلا آبروی فردی را با غیبت کردن از بین برده است، نظر برخی علما به‌گونه‌ای دیگر است. آن‌ها در پاسخ به این سؤال که برای جبران حق‌الناس غیرمالی مانند غیبت، تهمت و... چه باید کرد، می‌گویند:

درصورت امکان از صاحبان حق حلالیت بطلبید و اگر این کار ممکن نیست، برای آن‌ها کار خیر کنید تا از شما راضی شوند.

اما مباحث مختلفی در باب حلالیت گرفتن وجود دارد؛ اینکه اگرچه در باب حج حلالیت می‌گیریم، این کار، مخصوص و متوقف بر همین موضوع نیست؛ یکی از بزرگان می‌گفت من هرچند روز یک‌بار از همسرم حلالیت می‌طلبم. باید به‌خصوص از نزدیکان خودمان که ممکن است در زمینه‌های مختلف به آن‌ها ظلم کرده باشیم، حلالیت بطلبیم. نکته مهم دیگر این است که ما در اسلام، اقرار به گناه نداریم و اقرار به گناه، خود گناه است. باید مواظب باشیم که به بهانه حلالیت گرفتن، باز گرفتار گناه نشویم.

پیامبر اکرم(ص) می‌فرمودند: «فردی که گناه بین خود و خدا را می‌پوشاند، خداوند او را می‌بخشد. ولی اگر آن را بگوید، خدا او را خوار می‌کند». اگر انسان ظلم مادی به شخصی کرده است، باید بگوید و حلالیت بگیرد و جبران کند، ولی درمورد مسائل آبرویی و ناموسی که ممکن است بیان آن تبعات بدتری داشته باشد، باید مراقبت کرد.

وقتی افرادی پیش پیامبر می‌آمدند و گناهان عِرضی خود را اقرار می‌کردند، پیامبر(ص) رویشان را برمی‌گرداندند و ناراحت می‌شدند.

نکته بعدی این است که همه ما در این جامعه با هم مرتبط هستیم و گاهی دچار گناهان مختلف و حق‌الناس می‌شویم، پس باید همان‌طور که در احادیث مختلف به ما توصیه شده است، دیگران را ببخشیم تا مشمول بخشش و آمرزش خداوند بزرگ قرار بگیریم. ان‌شاءا...!

حکم زیارت، با ترسیم قبری بر روی زمین

در این ستون به‌پرسش‌های شما درباره حکم مسائل مختلف از نظر شرعی پاسخ خواهیم‌داد. شما مخاطبان گرامی می‌توانید پرسش‌های خود را به‌شماره پیامک ۳۰۰۰۷۲۸۹ با ما در میان بگذارید.

سؤال: آیا می‌توان برای هریک از چهارده معصوم(ع) یا امامزادگانی مانند حضرت معصومه(س)، یا حضرت ابوالفضل(ع) مثل آنچه در زیارت از راه دور رسول ا...(ص) در مفاتیح ذکر شده است (دستور به ساختن چیزی شبیه قبر و نوشتن نام مبارک حضرت بر روی آن) بسازیم و هنگام خواندن زیارت‌نامه‌ها از آن استفاده کنیم؟

پاسخ اجمالی

اگرچه احترام به نمادها در تمام جهان مرسوم است و آنچه در پرسش آمده است نیز زیارتی نمادین است و دلیلی بر منع آن وجود ندارد و می‌توان آن را به قصد رجا انجام داد اما براساس آنچه در روایت آمده است، این نوع زیارت، مخصوص پیامبر اسلام(ص) است و نمی‌توان برای دیگران با قصد ورود انجام داد. علامه‌مجلسی در «زادالمعاد»، در اعمال عید مولود که روز «هفدهم ربیع‌الاول» است، گفته است: شیخ مفید و شهید و سیدبن‌طاووس(ره) گفته‌اند: چون بخواهی در غیر مدینه طیبه، حضرت رسول گرامی را زیارت کنی، غسل کن و چیزی شبیه قبر دربرابر خود بساز و نام مبارک آن حضرت را بر آن بنویس، سپس بایست و دل خود را متوجه آن حضرت کن و بگو:

«أَشْهَدُ أَنْ لَاإِلهَ إِلَا ا... وَحْدَهُ لَاشَرِيکَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، وَأَنَّهُ سَيِّدُ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ، وَأَنَّهُ سَيِّدُ الْأَنْبِياءِ وَالْمُرْسَلِينَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيْهِ وَعَلَىٰ أَهْلِ بَيْتِهِ الْأَئِمَه الطَّيِّبِينَ.... سپس چهار رکعت نماز زیارت با هر سوره‌ای که می‌خواهی، به دو سلام بخوان و پس از آن «تسبیح حضرت زهرا(س)» را زمزمه کن و بگو: «اللَّهُمَّ إِنَّکَ قُلْتَ لِنَبِيِّکَ مُحَمَّدٍ صَلَّى ا... عَلَيْهِ وَآلِهِ و... پس آن حضرت را وداع کن و بگو: السَّلامُ عَلَيْکَ يَا رَسُولَ ا...». (متن کامل این ادعیه در کتاب مفاتیح‌الجنان ذکر شده است).

پس مشخص شد که در روایات، این نوع زیارت فقط برای پیامبر(ص) ذکر شده است و علاوه‌بر آن چون ممکن است ترویج گسترده آن، آسیب‌هایی را درپی داشته باشد، نمی‌توان آن را توصیه کرد.

آیت‌ا...العظمی شبیری‌زنجانی

رجاء مانعی ندارد ولی باتوجه‌به جوانب و لوازم آن، ممکن است عناوین ثانویه‌ای پیدا شود.

آیت‌ا...العظمی علوی‌گرگانی

انجام این‌گونه کارها و زیارت امامان معصوم(ع) و امامزادگان به قصد رجای ثواب، مانعی ندارد ولی روایتی به‌خصوص در این زمینه نسبت به غیر از حضرت رسول(ص) نداریم، لذا به قصد ورود (دستور الهی) نباید انجام گیرد.

شهرآرا
SHAHRARANEWS.IR
۵شنبه
۰۱ تیر ۱۴۰۲
۰۳ ذی‌الحجه ۱۴۴۴
شماره ۳۹۷۰
۱۴

مروری بر کارکردهای کامل‌ترین آیین بشریت

گستره جهانی اسلام در آیات و روایات

آمنه مستقیمی| آیات و روایات متعدد بر جهانی بودن اسلام تأکید می‌کنند و وعده اسلام برای پایان ظلمت‌ها و آلام بشر، نیز جهانی شدن اسلام در دولت کریمه مهدوی است، از این‌رو نگاهی انداخته‌ایم بر جلوه‌های جهان‌شمولی اسلام که سعادت و کمال را برای نوع بشر می‌خواهد.



اسلام؛ دینی جهانی

● اسلام دینی جهانی، جهان‌شمول و پایان‌دهنده همه ادیان است. به فرموده امیرالمؤمنین علی(ع)، اسلام ریسمانی است که پاره نمی‌شود و حلقه‌ای است که ازهم گسسته نخواهد شد. اسلام، اساسی است که از بین نمی‌رود، ستونی است که کنده نمی‌شود و درختی است که قطع نمی‌شود (نهج‌البلاغه، خطبه ۱۹۸).

● جهانی بودن دین اسلام و اختصاص نداشتن آن به قوم یا منطقه خاصی، از ضروریات این آیین الهی است و حتی کسانی هم که به آن ایمان ندارند، می‌دانند که دعوت اسلام، همگانی است و محدود به منطقه جغرافیایی خاصی نمی‌شود. افزون‌بر این، شواهد تاریخی فراوان وجود دارد که پیامبر اکرم(ص) به سران کشورها مانند قیصر روم و پادشاه ایران و فرمانروایان مصر و حبشه و شامات و نیز به رؤسای قبایل مختلف عرب و... نامه نوشتند و پیک ویژه به‌سوی آنان گسیل داشتند و همگان را به پذیرفتن این دین مقدس دعوت کردند و از پیامدهای وخیم کفر و استنکاف از پذیرفتن اسلام، برحذر داشتند. اگر دین اسلام جهانی نبود، چنین دعوت عمومی انجام نمی‌گرفت و سایر اقوام و امت‌ها هم عذری برای نپذیرفتن آن می‌داشتند

پیامبر(ص) فقط رسول اعراب نبود

● از آیات متعدد قرآن به‌صراحت استفاده می‌شود که پیامبر اسلام(ص) برای عموم بشر فرستاده شده‌اند. ازجمله در سوره سبأ، آیه ۲۸ آمده است: «یامحمد! ما تورانفرستادیم مگر برای عموم مردم.» و همچنین «یا محمد(ص)! بگو: ای مردم! بی‌تردید من به‌سوی همه شما فرستاده شده‌ام» (اعراف، ۱۵۸) و... بنابراین عمومیت و جهانی‌بودن دین اسلام امری مسلم است، اما دلیل اینکه هر پیامبری به زبان قوم خود سخن می‌گوید، این است که ادراک هر موضوع و مطلبی، موقوف به این است که گوینده و شنونده، لغت و زبان یکدیگر را به‌طور کامل بدانند و در آنچه گوینده بیان می‌کند، کوچک‌ترین ابهامی برای شنونده باقی نماند، از این‌رو خداوند در این آیه مورد بحث می‌فرماید: «ما هیچ پیامبری را نفرستادیم، مگر به لغت و زبان بومی و معمولی قوم و امت او».

ادله قرآنی جهانی بودن اسلام

● این آیات به دو دسته کلی تقسیم می‌شوند: دسته نخست، آیاتی که به‌طور مستقیم از جهانی بودن دعوت قرآن سخن می‌گویند و به دلالت التزامی، بر جهانی بودن اسلام دلالت می‌کنند؛ همچون «تَبَارَکَ الَّذِی نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَى عَبْدِهِ لِيَکُونَ لِلْعَالَمِينَ نَذِيرًا (فرقان: ۱)؛ بزرگ و [خجسته] است کسی که بر بنده خود، فرقان (کتاب جداسازنده حق از باطل) را نازل فرمود تا برای جهانیان هشداردهنده‌ای باشد». از این گونه آیات برمی‌آید که یکی از اهداف فروفرستادن قرآن کریم بر حضرت محمد(ص)، هشدار به همه زنده‌دلان به‌وسیله آن حضرت(ص) است (المیزان فی تفسیر القرآن، ج ۱۷، ص ۱۰۸-۱۰۹). «وَمَا أَرْسَلْنَاکَ إِلَّا رَحْمَه لِلْعَالَمِين (انبیاء: ۱۰۸)؛ و تو را جز رحمتی برای جهانیان نفرستادیم». همچنین، خدای متعال در آیه ۲۸ سوره «سبأ» می‌فرماید: «وَمَا أَرْسَلْنَاکَ إِلَّا کَافَّه لِلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا...؛ و ما تو را جز برای اینکه عموم بشر را (به رحمت خدا) بشارت دهی و (از عذابش) بترسانی، نفرستادیم...».

● قرآن مجید در آیه ۱۹ سوره مبارکه انعام می‌فرماید: «وَأُوحِيَ إِلَيَّ هَذَا الْقُرْآنُ لِأُنْذِرَکُمْ بِهِ وَمَنْ بَلَغَ؛ این قرآن بر من وحی شده است تا شما و همه کسانی را که این سخن به آن‌ها می‌رسد، انذار کنم». در حدیثی که بعضی مفسران به‌تناسب این آیه ذکر کرده‌اند، عمومی بودن دعوت پیامبر(ص)، از افتخارات بزرگ آن حضرت(ص) است، آنجاکه می‌فرماید: «خداوند پنج چیز به من مرحمت فرموده - و این را از روی فخر و مباهات نمی‌گویم [بلکه به‌عنوان شکر نعمت می‌گویم] - من به تمام انسان‌ها از سفید و سیاه مبعوث شده‌ام و زمین برای من پاک و پاک کننده و همه‌جای آن مسجد و معبد قرار داده شده است، غنیمت جنگی برای من حلال است - درحالی که برای هیچ فردی قبل از من حلال نشده بود - من با انداختن رعب و وحشت در دل دشمنان، یاری شده‌ام [و خداوند رعب ما را در دل خصم ما افکنده] به‌طوری که در پیشاپیش من به اندازه یک ماه راه طی طریق می‌کند و مقام شفاعت، به من داده شده است و من آن را برای امتم در قیامت ذخیره کرده‌ام» (تفسیر مجمع‌البیان).

حکومت جهانی حضرت مهدی(عج)

● امام صادق(ع) در حدیثی فرمودند: «ای مفضّل! به خداوند سوگند، همه اختلاف‌ها از میان ادیان برداشته می‌شود و همه به‌صورت یک دین واحد درمی‌آیند؛ همان گونه که خدای -عزوجل- فرموده است تنها دین حق نزد خدا، اسلام است». با نگاهی ژرف و جامع‌نگرانه به تعالیم اسلام، می‌توان گفت اسلام زمینه‌های لازم و کافی را برای جهانی شدن و جهانی‌شمولی دارد؛ همچون برتری فکری و غنای فرهنگی و سابقه تمدن درخشان، نوع تعالیم و آرمان‌ها، نفی مظاهر جهل و خرافه و عوامل شرک و انحطاط، نفی تمایزات قومی و قبیله‌ای و نژادی و مادی.

● حکومت واحد جهانی امام مهدی(عج) درحقیقت، پاسخی است به نگرانی بشر از آینده خود. شیعیان، آینده روشنی را برای زندگی انسان پیش‌بینی می‌کنند و امید به زندگی درقالب انتظار فرج به زندگی شیعیان، معنا و گرمی می‌بخشد. در این حکومت جهانی، دین اسلام تنها دین حاکم بر جهان خواهد بود و قرآن کریم محور زندگی بشر قرار می‌گیرد. این حکومت بر محور توسعه اخلاقی، اجتماعی و امنیتی استوار است و عقلانیت بر آن غلبه دارد. طبق کلام امیرالمؤمنین(ع)، در حکومت واحد جهانی حضرت مهدی(عج)، مؤمنان به دور او اجتماع می‌کنند و از افراد فاسق و فاجر و کافر، در آن حکومت اثری نیست و درنهایت آنکه حکومت واحد جهانی حضرت مهدی(عج) براساس عدل و قسط اداره می‌شود و جایی از کره زمین نیست که در آن عدل گسترده نشود؛ همان گونه که در روایات متعدد، تعبیر به پر شدن زمین از عدل شده است.

سنت تغییرناپذیر تاریخی

● این تعبیر که «قرآن برای فهم مردمی بدوی و عرب‌زبان نازل شده است»، سخنی نادرست است؛ زیرا قرآن مجید درمیان مردمی بدوی و عرب‌زبان نازل شد و فرق است میان اینکه چیزی در میان قومی خاص ظهور یابد، با اینکه «مخصوص آن‌ها پدید آمده باشد»! قرآن هیچ‌گاه مخاطب خود را، اعراب یا قوم دیگری قرار نداده و همواره به «ناس» (جمیع مردم) یا مؤمنان خطاب کرده است. اینکه قرآن مجید به وقایع زمان خود یا به گذشته‌ها اشاره کرده است، آن را منحصر به یک عصر نمی‌سازد؛ زیرا کتاب خدا منحصر به ذکر چند حادثه و نکته تاریخی گذرا نیست.

● قرآن شامل معارفی جاودان در باب خداشناسی، کیهان‌شناسی، انسان‌شناسی، راه‌شناسی، راهنماشناسی و مجموعه گسترده‌ای از احکام، اخلاق و... است که همه زمان‌ها را پوشش می‌دهد و هدایت بشر به‌سوی سعادت را در هر مقطع تاریخی تأمین می‌کند. ازطرفی وقایع تاریخی بیان‌شده در کتاب خدا اگرچه مربوط به گذشته است، کارکرد آن‌ها مربوط به آینده می‌شود، یعنی هریک بیانگر نوعی سنت تغییرناپذیر تاریخی یا حکم و قانونی است که دارای کلیت و شمول است.